

JAN TESAŘ

Partyzánské hnutí na Vysočině a základní problémy jeho studia

V posledních letech okupace se Vysočina stala centrem partyzánského boje proti německým fašistickým okupantům, a to centrem vedle východní Moravy nejdůležitějším a rozlehlostí daleko největším. Dějiny partyzánského boje jsou proto velmi důležitou součástí dějin Vysočiny a mají význam pro dějiny celonárodní. Přes svůj značný význam je však historie Vysočiny v době okupace zatím téměř nedotčeným tematem. Nemáme ani celkový přehled, ani detailní práce o jednotlivých oblastech Vysočiny. Příčiny toho jsou ve všeobecné nejasnosti základních otázek partyzánského hnutí. Náš článek se snaží poskytnout orientaci v problémech, na něž narazí každý, kdo zahájí práci v tomto oboru.

Za partyzánský boj je třeba považovat *soustavné bojové a diversní akce* proti německým okupantům, *prováděné organizovanými bojovými družinami*, jež jsou složeny hlavně z řad místního obyvatelstva a opírají se o nerozlučné spojení s ním. Partyzánská jednotka žije jako ozbrojená síla, jako jednotka lidového vojska v lese mimo fašistický zákon. Je však obklopena pobočnými, tzv. civilními partyzánskými skupinami, složenými z řad lidí, žijících legálně. Civilní partyzánské skupiny provádějí podle rozkazů vlastní partyzánské jednotky menší diversní nebo bojové akce. Partyzánské jednotce je k dispozici široká síť podzemních pracovníků, která slouží ke zpravodajství, zásobování, ubytování a pod. Síla a nezranitelnost skutečné partyzánské jednotky tkví právě v co nejširším spojení s lidem.

Takovéto chápání pojmů je třeba vzít za základ pro práci. Jeho význam spočívá předně v tom, že dává možnost, aby historik věrně, v souhlase s historickou skutečností ukazoval partyzánské hnutí jako etapu v národně osvobozeneckém

boji a jeho nejvyšší formu před povstáním. Za druhé právě v tomto případě vyniká partyzánský boj v letech okupace jako zcela nový jev v českých dějinách, nikdy předtím nepoznaný.

V praxi dochází nejčastěji k těmto chybám v chápání pojmu partyzánského hnutí:

1. V některých případech používá se výrazu »partyzánský boj« vůbec jako synonyma pro celé hnutí odporu a »partyzánem« nazývá se každý, kdo se jakkoli stavěl proti okupantům. O takové chybě není snad potřeba podrobněji mluvit.

2. Jindy, a to nejčastěji, se používá označení »partyzáni« pro příslušníky sabotážních skupinek, např. dělníků ze závodů, železničářů apod. Mezi pojmy sabotážní hnutí a partyzánský boj se mlčky klade rovnítko. Za partyzánské akce se považuje např. poškozování železničních vagónů sypáním písku do ložisek apod. — tedy akce sabotážní. — Třeba říci, že v tomto případě jde skutečně o příbuzné jevy. Obě formy především spojuje (a od všech jiných odlišuje) snaha aktivně poškozovat fašistický válečný stroj. Společným bodem je i lidový, převážně dělnický charakter obou těchto forem odporu. Ve vlastních metodách práce je však značný rozdíl. Sabotážní skupiny byly složeny z dělníků, kteří žili legálně, pracovali v závodech a snažili se výsledky své práce co nejvíce znehodnotit. Partyzáni však žili mimo fašistický zákon ve vojensky organizovaných jednotkách v lesích. Celá jejich činnost byla bojem proti fašistům a jejich akce měly nikoli utajeně, ale zjevně protifašistický charakter. Právě tyto dva rysy partyzánských jednotek způsobily kvalitativní odlišnost od všech předchozích forem hnutí odporu. Proto je nutno dobře rozlišovat i mezi sabotážními skupinami a partyzánskými jednotkami.¹

3. Konečně bývají za partyzány považováni také tzv. ilegalisté, t. j. lidé, kteří unikli zatčení a skrývali se před gestapem. Také tato chyba je velmi častá a vede k vážným omylům. Pokud ilegalisté nedospěli k tomu, aby vytvořili jednotky a v nich vedli ozbrojený boj, nelze o nich mluvit jako o partyzánech. Přitom nutno zdůraznit, že partyzánské hnutí musí být chápáno jako projev kolektivního odporu. Svedl-li příslušník podzemní organizace např. v obraně před zatčením přestřelku, nelze pochopitelně ještě mluvit o partyzánské akci. Zvláště zde jde o věc dalekosáhlého dosahu: jedná se nejen o místo a úlohu partyzánského boje v národně osvobozeneckém zápase, ale také o jeho zařazení do celého vývoje forem třídních a národnostních bojů u nás.²

¹ V praxi na Jihlavsku se setkáme také s případy, že existující sabotážní skupinky se zapojily na partyzány, kteří přišli do rajonu, a pracovaly potom podle jejich pokynů. To byly »civilní partyzánské skupiny«, jež byly už pomocnými složkami partyzánských brigád, částí jejich civilní organizace. Někdy civilní partyzánské skupiny i přerůstaly tento rámeček a stávaly se částí vlastních jednotek.

² Problému pojmu partyzánského boje všimá si podrobněji článek »K některým otázkám historické práce o dějinách partyzánského hnutí« v časopise *Historie a vojenství*, roč. 1958, č. 2.

Partyzánský boj je tedy projevem otevřeného lidového ozbrojeného odporu. Znamená bojové a diversní akce, vedené bojovými družinami obyvatelstva, jednotkami lidového vojska.

Pro celé hnutí odporu, tedy i pro partyzánské hnutí, je nejdůležitějším faktorem existence dvou linií národně osvobozenického boje, linie »národní« buržoasie, reprezentované presidentem Benešem a jeho spolupracovníky v Londýně, a linie KSČ. »Národní« buržoasie se orientovala na obnovení státní samostatnosti a zachování buržoasního panství, obojí za pomoci Západu. Londýnská vláda po celou dobu své existence připravovala převzetí moci českou buržoasií a k tomu cíli usměrňovala svoje zahraniční vojenské i domácí odbojové jednotky. Proto se bránila účasti širokých mas na své »osvobozovací akci«. KSČ bojovala za uskutečnění národně demokratické revoluce a připravovala její přerůstání v revoluci socialistickou. Proto usilovala o širokou účast lidu na národně osvobozenickém boji. Tento zásadní rozpor mezi dvěma liniemi národně osvobozenického boje určuje i vztah obou směrů k partyzánskému hnutí. Londýn se partyzánskému boji bránil a sabotoval jej. Londýnská vláda počítala s prudkými třídními boji v zemi po skončení okupace a spekulovala, že k potlačení lidu, po případě i k nastolení vojenské diktatury, použije zahraničních vojenských jednotek. Proto by jednala ze svého hlediska úplně nelogicky, kdyby doma organizovala a vyzbrojovala jednotky, které by byly nejužší spjaty s lidem, vycházely z jeho nejradikálnějších vrstev a musely proto po válce nutně stát proti její reakční politice. Sabotáž partyzánskému boji Londýnem není takticky omyl nebo liknavost v boji. Je to zcela přirozená ochrana třídních zájmů buržoasie. Londýnské vládě nemohly vyhovovat lidové ozbrojené družiny — potřebovala za války mít doma dobrou zpravodajskou síť, aby měla kontakt s domovem a aby mohla západním vládám dokazovat, že něco znamená. Potřebovala k rozhodné chvíli mít připraveny lidi starého režimu, především důstojníky apod. Ty také organizovala v podzemní organizace a pomáhala jim v těchto úkolech. Jestliže pak některá z jejich organizací chtěla podle příkladu komunistických skupin přejít k partyzánskému boji, Londýn tomu všemi silami bránil.

KSČ naproti tomu považovala přechod k partyzánskému boji ve vhodné chvíli za svůj hlavní úkol, již proto, že to byl nejlepší způsob boje. Byla to forma, kterou za nejmenších ztrát bylo možno dosáhnout nejlepších výsledků, a to jak v boji proti fašismu, tak i v zápase o hegemonii s Londýnem. Jestliže buržoasii nijak nešlo o účinný boj proti fašismu, potom KSČ považovala účast českého národa na světovém boji za otázku národní cti. Jestliže Londýnu vadil na partyzánském boji fakt, že může být veden jedině v nejužším spojení se širokými masami, potom KSČ to zvláště vítala, vidouc, že tak mohou být do národně demokratické revoluce strhávány i masy, předtím k politickým otázkám indiferentní. Jestliže konečně Londýn setrval na posici podzemních organizací, pak nejvhodnějším činem strany mohla být jedině orientace na partyzánský boj. Tím dělnická třída

v boji o hegemonii získávala převahu nejen kvantitativní (partyzánské jednotky podchycovaly větší masy než sebedůkladnější organizace podzemní), ale především kvalitativní.

Takto se zákonitě vytvořila protikladnost linií KSČ a Londýna, v otázkách partyzánského boje ještě mnohem ostřejší než v jiných bodech. Kromě toho situace, již jsme se právě dotkli, vedla ve svých důsledcích k tomu, že partyzánské jednotky byly politicky nejvyhraněnější a nejrevolučnější složkou hnutí odporu. Dodnes není vždy zcela jasno v otázce politického charakteru partyzánského hnutí. To však asi pramení z nepochopení základní otázky, co to partyzánské hnutí je, z jeho ztotožnění s pouhou ilegální prací. V ilegálním hnutí byly směry, o nichž možno prohlásit, že představovaly zájmy lidu, a byly také skupiny, prosazující zájmy buržoasie. Avšak partyzánské hnutí bylo zcela dílem i nástrojem KSČ.

Nyní přicházíme k dalšímu problému. Někteří autoři správně chápou, že Londýn ani podzemí londýnského směru nemohlo být organizátorem partyzánského boje. Avšak pokud se týče konkrétně Vysočiny, zdá se jim, že tu byla jistá zvláštnost, že partyzánský boj zde vznikal jinou cestou, živelně, činností nějakých organizátorů, domněle nezávislých na obou liniích apod. Stojíme tedy před otázkou kořenů partyzánského hnutí na Vysočině. Hned na počátku třeba říci, že takový názor je mylný, pramení z nepochopení jisté specifičnosti ve vývoji partyzánského boje v tomto rajonu.

Prvním možným tvůrcem partyzánského hnutí na Vysočině byla síť místního stranického podzemí. Kdo sleduje vznik jednotlivých partyzánských brigád, zjistí však, že sice místní organizace strany byly základními kameny pro budování partyzánských základen, avšak že nelze mluvit o vzniku partyzánského hnutí ze struktury místního stranického podzemí. Na tuto otázku nelze však podat vyčerpávající odpověď, protože Jihlavsko je dosud bílým místem v našich znalostech o historii strany za okupace. Nevíme, nakolik se podařilo nacistům narušit ilegální strukturu již v počátcích okupace. Je také otázka, do jaké míry byly stranické organizace v kraji zasaženy v souvislosti s odhalením prvního ilegálního Ústředního výboru KSČ. Tyto otázky je třeba objasnit, a je možné, že poskytnou část odpovědi na otázku, proč později stranické organizace na Jihlavsku nedokázaly samy přejít k partyzánskému boji. Třetí ÚV KSČ, který již orientoval stranu na přechod k partyzánskému boji, dokázal během roku 1943 vytvořit na Podbrdsku i jinde několik organizovaných sabotážních skupinek. Tyto skupiny dokázaly uskutečnit několik prvních diversí a nabyly postupem času charakteru jakési přechodné formy mezi sabotážní skupinou a partyzánskou jednotkou. Na Jihlavsku se však v této době (ani později až do konce r. 1944) s ničím podobným nesetkáváme. Z toho je možno usuzovat, že organizace strany na Jihlavsku byly v kritické době 1943—1944 bez spojení s centrem. Ačkoli některé organizace bezesporu pracovaly, přece nedokázaly se zaměřit na přechod k partyzánskému boji.

Nyní si všimněme vývoje buržoasního odboje na Jihlavsku — ne proto, že by byly důležité pro partyzánské hnutí, ale proto, že zde je kořen chyby, o které mluvíme.

Významnou událostí pro vývoj forem buržoasního odboje byl nástup Heydricha, který ukázal, že má v úmyslu zakročovat proti londýnskému směru stejně ostře jako proti komunistům. Až do Heydricha byla většina buržoasních skupin zpola podzemními organizacemi a zpola demonstrativní opozicí; Heydrich však ukázal, že jakýkoli odpor může existovat pouze ve formě konspirativních organizací. Heydrichovo stanné právo muselo vést k tomu, že někteří příslušníci rozbíjených organizací začali chápat, že není nutno přijímat zatýkání pasivně, že je možno se bránit a případně utéci do lesů. To platí v ještě větší míře o období po atentátu. Tito »illegalisté« žili na počátku jednotlivě, postupem času vznikaly však z nich malé skupinky, snad i proti jejich vůli, prostě proto, že takových lidí bylo stále víc, avšak úkrytů ne mnoho. Tyto skupinky vyhledávaly místa, jaká jsou pro úkryty nejvhodnější — odlehlé osady v lesích, samoty atd. Již proto soustředilo se jich dost na Vysočině.

Tak se vytvářely dva předpoklady pro vznik ilegálních organizací zvláštního druhu. Na jedné straně odbojové organizace ponořovaly se hlouběji do ilegality, v jejich vedení převažovaly postupně osoby mimo zákon a podle toho měnily se také metody práce těchto organizací s Londýnem a nevyhýbaly se proto nijak závislosti na nich. Později, zejména od stalingradské bitvy počal trvale stoupat počet uprchlých sovětských zajatců, používajících pomoci českého obyvatelstva. Sovětští vojáci neměli v té době jinou možnost než řídit se vůlí svých přechovavatelů a stávali se pak také oni někdy příslušníky uvedených skupin.

Tím vznikal zvláštní zajímavý typ podzemních organizací. Nejznámějším takovým případem je na Vysočině »Rada tří«, která postupně vznikala během roku 1943 a ustavila se na jaře 1944.

A nyní přicházíme k vlastním kořenům pojetí, které tvrdí, že partyzánské hnutí na Vysočině vznikalo jinak než činností KSČ a připisuje vedoucí úlohu v něm různým jednotlivým organizátorům apod. Kořen omylu spočívá ve ztotožňování podzemních organizací. Potom ovšem musíme nutně dojít k naprostému popření jakékoli úlohy strany při vzniku partyzánských jednotek, a k tvrzení, že základem partyzánského hnutí na Vysočině, je například Rada tří nebo plk. Štainer apod.

Partyzánský boj je totiž především právě boj; skupinky illegalistů nejenom že nevedly žádné ozbrojené akce (natož pak v jednotkách), ale vůbec i veškerá jejich činnost byla minimální, omezovala se vlastně jen na skrývání. S partyzány mají společnou právě jen jistou zcela vnější podobnost ve způsobu života — to je znak natolik povrchní, že nemůže být směrodatný pro historika. Rovněž vedoucí centra těchto skupinek nebyla partyzánskými centry, neboť jejich práce nespočívala v nějaké organizaci partyzánského boje (který neexistoval), ale

stejně jako dříve v budování sítí, přípravě organizace pro rozhodnou chvíli, pro převzetí moci za převratu. Možno tedy říci, že ač se zčásti změnila forma (centra se skládala zčásti z lidí mimo zákon a do struktury byly zapojeny i skupiny ilegalistů), přece zůstala zcela totožná náplň práce (i skupiny ilegalistů měly být pouze připraveny k zásahu ve »vrcholné chvíli«). Z těchto důvodů rozhodně nejde o partyzánské hnutí. Jak je možno mluvit o partyzánském boji tam, kde za celá léta nebyl vyhozen jediný vlak, nebyl přepaden jediný Němec, odzbrojen jediný četník?³ KSČ neusilovala o přechod k partyzánskému boji proto, že by ilegální debaty chtěla přenést z měst do lesů a lidí, kteří se podíleli na účinné práci proti nacismu (např. sabotážníky), převést k nečinnému skrývání se v leších. Orientace na partyzánské hnutí znamenala orientaci na neúčinnější formu boje. Není tedy zapotřebí přemýšlet o tom, proč nenalzáme úlohu KSČ při vzniku organizací rázu R 3. V době, kdy neexistoval partyzánský boj, ale existovaly již organizace druhu R 3, nesly na sobě hlavní tíhu účinné odbojové práce a představovaly hlavní linii vývoje národně osvobozenického hnutí sabotážní skupiny na závodech a železnicích. Místní organizace KSČ nedokázaly samy zvládnout obtížný přechod k partyzánskému boji. Vytvořila se tedy situace, že na většině území českých zemí přes všeobecně příznivé objektivní podmínky partyzánské hnutí nevzniklo, hlavně pro nedostatek činitele subjektivního. Bylo třeba, aby v každém kraji existovala síla, jež by byla schopna prakticky lidu ukázat, co dělat, jež by byla schopna převést jej přes rozhodující předěl.

Tento historický úkol vyřešilo teprve moskevské vedení KSČ. Vznik partyzánských jednotek na Vysočině, jako i celý jejich postup až do osvobození byl řízen přímo moskevským vedením. Orgánem moskevského vedení pro řízení partyzánské hnutí byl Hlavní štáb partyzánské hnutí v ČSR. Štáb měl k dispozici silný aparát, např. tábory pro školení organizátorů, vlastní letectvo, ústřednu pro radiové spojení s jednotlivými jednotkami v ČSR atd. Při své práci stál před velmi těžkou úlohou: pokud se týkalo českých zemí, bylo třeba nikoli pouze organizovat již existující hnutí. Bylo nutno hnutí, pro něž se vytvářely objektivní podmínky, které však neexistovaly, vyvolat v život. A právě tento úkol musel Hlavní štáb řešit i na Vysočině, a řešil jej velmi původním odvážným způsobem: vysílal do českých zemí zformované vycvičené organizační jednotky, jejichž úkolem bylo zahájit v určených místech partyzánský boj a rozšiřovat svoje řady nábořem mezi obyvatelstvem. Aby toho dosáhli, působili organizátoři od počátku v pevných jednotkách — právě v tom je naprostá odlišnost od všech forem, které až do té doby znalo české hnutí odporu.

V čele každé takové jednotky stál velitel, obyčejně z řad 1. čs. sboru v SSSR,

³ Počátky skutečného partyzánské boje na Vysočině zabývá se stať „Partyzánské diversní akce na železnicích ve východních Čechách a na záp. Moravě“ v časopise Historie a vojenství 1959, č. 2.

komisař — pověřenec moskevského vedení strany — a náčelník štábu, jímž byl obvykle sovětský občan, zkušený partyzánský velitel z Ukrajiny. Většinu příslušníků jednotky tvořili obvykle sovětští občané — dobrovolníci, ostřílení v partyzánském boji.⁷ V organizaci parašutistických jednotek počítalo se tedy s tím, že kolem nich jako krystalizačního centra vzniknou mocné tisícové partyzánské brigády — jak k tomu také v době rozmachu partyzánského boje skutečně došlo. To byl důležitý příznačný rys těchto organizačních jednotek. Druhým bylo zaměření k lidu; jednotka byla vždy pouze prostředkem, a cílem byl rozmach boje nejširších mas lidu, rozpoutání »národní války«, kterou by vedl každý Čech.

Organizační jednotky z Východu přicházely na Vysočinu od začátku října 1944. Ve zvláště těžkých podmínkách zde partyzánský boj zahajovaly, kolem nich vyrostly potom jednotlivé brigády. Organizační jednotky Hlavního štábu jsou kostrou a duší všeho partyzánského hnutí na Vysočině; lze téměř říci, že neexistovalo partyzánské hnutí mimo ně. O tomto faktu není snad vůbec potřeba diskutovat, neboť je přece skoro každému člověku na Vysočině dostatečně znám. To ovšem znamená, že také vůdčí úloha KSČ v organizaci partyzánského hnutí na Vysočině stojí mimo veškerou diskusi.

Rozhodně není možno domnívat se, že by partyzánský boj na Vysočině byl výjimečným zjevem a že poměrně nižší úloha strany je specifičností partyzánského hnutí na Vysočině. Je tomu právě naopak: Protože řídicí úloha strany v partyzánském boji na Vysočině byla zajišťována přímo organizačními jednotkami hlavního štábu, což byla síla, jíž se v českém hnutí odporu nemohlo nic rovnat, získávala KSČ na Vysočině nad všemi ostatními stranami a směry převahu vskutku absolutní.

Dalším problémem je *periodisace partyzánského hnutí na Vysočině*. Zkoumáme-li vývoj diversních a bojových akcí v celé oblasti českomoravské hranice, zjistíme 2 mezníky: základní, stanovící počátek partyzánského boje na Vysočině na podzim 1944, a vedlejší, jenž udává dobu velkého rozmachu partyzánského hnutí, počínající koncem března 1945. Hlavní mezník zhruba odpovídá počátku poslední etapy podle vžitě všeobecné periodisace národně osvobozenického boje, tj. počátku národně demokratické revoluce. Použití navrhované periodisace pro partyzánský boj na Vysočině bude mít tedy výhodu, že bude v souladu s celkovou širší periodisací národně osvobozenického boje. Z příčin, které vedly ke změnám boje proti okupantům na Vysočině, vytkněme pouze ty bezprostřední: na podzim 1944 to byl příchod jednotek hlavního štábu a tedy počátek partyzánského hnutí, na jaře pak vítězství těchto jednotek v boji s německou protipartyzánskou zimní ofensivou a úspěch jejich politické práce mezi lidem.

Přihlédneme-li k různým kronikářským záznamům, pocházejícím z partyzánských oblastí, shledáme, že většina statí o partyzánech přímo začíná větou, v níž kronikář udává podzim 1944 jako dobu počátku partyzánského hnutí. Kronikářské určení vystihuje tedy velkou změnu, k níž došlo na podzim 1944 na Vy-

sočině. Zobrazuje správně důsledky příchodu prvních organizačních jednotek hlavního štábu. Až doposud jsme stále zdůrazňovali úlohu KSČ, hlavního štábu a jednotek jím zformovaných, jako jediných organizátorů partyzánského hnutí na Vysočině. Většině čtenářů bude se to zdát samozřejmé a snad i samotná debata o tom zbytečná. Tak tomu bude zejména na okresech Žďár n. S., Havlíčkův Brod, Ledec n. S., Humpolec, Pelhřimov, Pacov, Kamenice n. L. V těchto místech nedovedou si pravděpodobně ani představit partyzány jinak než příslušníky »sovětských« skupin — a mají pravdu. Avšak vyskytnou se i lidé, kterým se naše tvrzení budou zdát jednostranná, kteří nás budou obviňovat z úmyslného skreslování skutečnosti, jehož se podle nich dopouštíme »přeceňováním« úlohy hlavního štábu a naprostým popřením úlohy »národního« odboje. Tak tomu bude zejména v okolí Nového Města, na okrese Velké Meziříčí a vůbec ve východní části kraje. V těchto místech podařilo se buržoasii značně rozšířit legendy o činnosti pravého odboje. Protože nám jde o to, aby i v těchto místech co nejdříve začala práce o skutečných partyzánech a aby postupovala bez zbytečných komplikací, všimneme si některých z těchto legend.

Na celé Českomoravské vysočině byla hlavní organizací, z níž buržoasie zamýšlela vytvořit protiváhu jednotkám hlavního štábu, právě dotčená již »Rada tří«. Poněvadž R 3 na rozdíl od mnoha jiných nekomunistických složek odboje, skutečně existovala již před osvobozením, byly k tomu dány faktické předpoklady. A protože nižší skupiny v Radě tří měly zčásti i lidové složení, byla R 3 v revoluční době r. 1945 nejvýhodnější kartou, na niž mohla buržoasie sázet. Proto se kolem R 3 zformovala po osvobození široká pravá fronta. Rada tří věnovala hned po osvobození velkou péči publikační činnosti, její nejvyšší představitelé sami věnovali velkou pozornost své vlastní popularisaci (Grňa, Štainer). Protože pak pochopitelně blíže k literární činnosti měli lidé, kteří sympatisovali s R 3, nežli např. vesnický proletariát, jenž dodával bojovníky »sovětským« jednotkám, podařilo se buržoasii rozšířit množství knih, článků, vzpomínek atd., které nemírným způsobem nadnášely úlohu R 3 a hrubě překrucovaly pravdu. Tak vznikaly různé literární žánry, od »vědeckých« prací⁴ přes »populárně« psané memoáry⁵ až k literatuře pro mládež⁶ a statím v církevních kalendářích.⁷ Není možno zde podrobněji rozebírat ani hlavní takové knihy.⁸ Všimněme si pouze

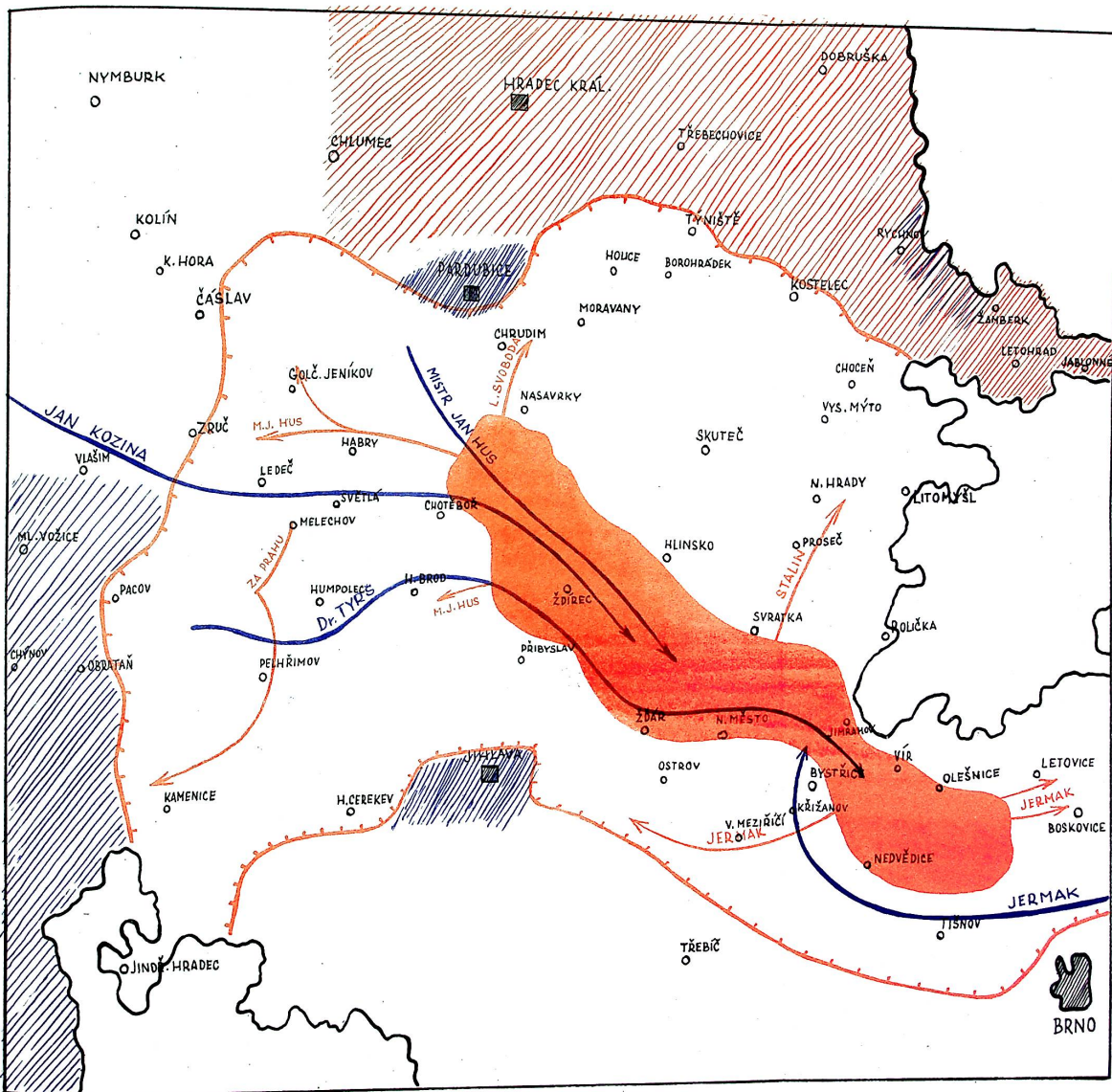
⁴ Štainer-Veselý, Cestou národního odboje, Praha-Sfinx, 1947,

⁵ Grňa-Vlk, Partyzánské historky, Svobodné noviny 1946—1947.

⁶ A. Zhoř, To nebylo nic, Mladá fronta, 1947.

⁷ Historik musí vzít v úvahu, že všechna tato literární činnost R 3, na niž jsme bohužel z naší strany nedovedli dát odpověď a již jsme nedovedli vytvořit protiváhu, odrazila se zpětně v materiálu. Tak jí jsou zasaženy m. j. také takřka všechny letopisecké záznamy.

⁸ Bylo by však třeba tak učinit, právě proto, že tyto nepravdy jsou tolik rozšířeny. Pracovníci, kteří budou zkoumat hnutí odporu v jednotlivých oblastech, neučiní tedy chybu, budou-li srovnávat výsledky své vlastní historické práce s předchozí, třeba i populárně psanou literaturou, inspirovanou R 3.

MAPKA 1.
RŮST PARTYZÁNSKÉ ZÁKLADNY
NA ČESKOMORAVSKÉ VYSOČINĚ

- SOUSTRĚDOVÁNÍ JEDNOTEK NA VYSOČINĚ NA PODZIM 1944
- OBLAST PŮVODNÍ PARTYZÁNSKÉ ZÁKLADNY NA PODZIM 1944
- ROZŠÍŘOVÁNÍ ZÁKLADEN NA JAŘE 1945
- PŘÍBLIŽNĚ OBLAST ROZMACHU PART. HNUTÍ NA JAŘE 1945
- OBLAST DIVERZÍ PROTI ŽELEZNICÍM V SEV. ČECHÁCH POD VLIVEM PARTYZÁNŮ Z VYSOČINY
- PODZEMNÍ ORGANISACE ZAPOJENÉ NA PARTYZÁNY

BRNO

jejich hlavního, všechny spojujícího znaku: v situaci po r. 1945, po naprostém vítězství jednotek hlavního štábu nebylo možno útočit proti nim otevřeně. Publiциisté R 3 postupovali proto rafinovaně. Vydávali R 3 za spolubojovnici partyzánských jednotek, záměrně zveličovali její úlohu a systematicky, jakoby mimochodem, avšak v zásadních věcech, snižovali úlohu hlavního štábu jako celku i jednotlivých jeho jednotek.⁹ Aby zvýšili pravděpodobnost svých tvrzení, překrucovali současně skutečné historické místo R 3 a její politický program pro novou republiku. A konečně potřeba nějak vysvětlit lidu jejich pasivní poměr ke skutečnému boji je vedla ke zveličování jejich rozporů s Londýnem, které skutečně existovaly.

Nejvýhodnější základnou pro zveličování úlohy R 3 a popírání úlohy Hlavního štábu je záměrné skreslování významu pojmu partyzánského hnutí. Např. ztotožnění skupinek ilegalistů s jednotkami partyzánskými musí totiž logicky vést k tvrzení, že R 3 stojí u kolébky partyzánského hnutí, že kolem ní se seskupovaly první jednotky. Tato metoda je nejprůhlednější. Právě proto také neomezují se autoři z řad R 3 pouze na ni. Tak např. snaží se vytvářet dojem, že skupiny ilegalistů skutečně bojovaly již před podzimem 1944. Nemusí přitom jít o zcela nehorázné lži, může jít o překrucování fakt.¹⁰ Nezbyvá než znovu opakovat, že *bojové a diversní akce začínají podzimem 1944*.

Nejčastěji setkáme se však s tím, že literatura o R 3 připisuje přímo nebo nepřímo této organizaci akce, jež skutečně byly provedeny, ovšem jednotkami Hlavního štábu. Většina nepravd tohoto druhu padne sama sebou tím, že historikové nejen zjistí, ale také budou psát o tom, kde která jednotka bojovala a které akce provedla. Avšak v některých případech, tam, kde se lidé, kteří měli něco společného s R 3, zúčastnili jednotlivé akce, bude nutno úlohu R 3 zvláště objasňovat.

Platí-li však, že partyzánskou organizací nikdy nebyla Rada tří (jako vedoucí centrum), třeba však zároveň uznat, že to neznamená, že by se uvnitř organizace neprojevovaly tendence k partyzánskému boji. Na řadové příslušníky R 3 totiž silně působila stále vzrůstající autorita partyzánských jednotek, úspěch jejich metod práce. Tak nejenom že stále více žádali přechod ke stejným metodám, ale také se na ně napojovali. Je snad samozřejmé, že to byl jen důsledek vlivu Hlavního štábu. R 3, z jejíž podřízenosti se takové skupiny vymykaly, nemá s tímto postupem sama nic společného.

Charakteristickou ukázkou taktizování Rady tří i Londýna v poměru k partyzánskému boji je známý případ plk. Štainera. Štainer byl vojenským odborníkem R 3, na rozdíl od ostatních nebyla to figura, ale agilní odbojový pracovník. Štainer byl ke konci války přesvědčen, že je třeba vést partyzánský boj, a věno-

⁹ Srv. Štainer Veselý, l. c. 148, 247—250 atd.

¹⁰ Tak např. zmíněný již případ přestřelky u Netína, kde šlo o přepadení parašutistů západní čs. armády nacisty.

val velké úsilí tomu, aby přesvědčil londýnskou emigraci o jeho nutnosti a získal od ní zbraně. Byla ovšem předem odsouzena k nezdaru. Londýn dobře věděl, proč se partyzánskému boji brání. Uvažující člověk tu namítne, proč plk. Štainer věnoval »vyčerpávající úsilí«¹¹ přesvědčování Londýna a proč nepodnikal praktické kroky k organizaci boje, nebo nedovedl-li to, proč se prostě nenapojil na jednotky Hlavního štábu a nepracoval podle jejich pokynů. Plk. Štainer, ať už jako osobnost nebo jako představitel R 3, nechtěl se dostat do závislosti na jednotkách Hlavního štábu, nechtěl ztratit svůj vliv. Proto nejen že se nezapojil na jednotky z SSSR, ale záměrně se jim vyhýbal, sabotoval styk s nimi a věnoval všechno úsilí »přesvědčování«¹¹ Londýna. Tak tomu bylo až do konce války. Londýn se Štainerem rovněž taktizoval, neodmítal zásadně, ale sliboval a neplnil až do konce okupace. Podřízené části organizační sítě R 3 zatím živelně přerůstaly rámec podzemních skupin, počínaly se formovat v jednotky a chtěly vést partyzánský boj. Vedení R 3 shromažďovalo tyto skupiny po celé týdny každou noc na místech slíbených shozů zbraní, zcela přehlížejíc, že je možno získat zbraně mnoha jinými způsoby a že je dokonce možno citelně zasahovat fašisty již během samotného procesu ozbrojování (např. mechanickým vykolejováním transportů s municí). Štainer zůstal nakonec generálem bez vojska a v rozhodující chvíli nepředstavoval on ani celá R 3 žádnou sílu.¹¹

To jsou některé ukázky metod, jimiž byl zveličen význam R 3 pro partyzánský boj. Je třeba, aby se historik uměl orientovat v síti legend kolem R 3. Na druhé straně nutno však upozornit, že bude potřeba věnovat velkou pozornost těm skupinám, které přešly z podřízenosti organizace londýnského typu ke spojení s jednotkami Hlavního štábu. To má svůj význam hned z několika hledisek: všimněme si zde pouze faktu, že existence těchto skupin je nejnázornějším dokladem naprostého vítězství linie KSČ v národně osvobozené válce. Vždyť příslušníci londýnských skupin měli být (aniž si to třeba uvědomovali) vojáky buržoasní emigrace proti lidu — a stali se, díky činnosti partyzánských jednotek, vojáky lidu.

Je nesporné, že partyzánské hnutí je hlavním přínosem českého lidu k boji všech demokratických národů proti fašismu. Výsledek tohoto boje se řešil zbraněmi, a k nim sáhl český lid teprve právě v době rozmachu partyzánské hnutí. Partyzánské hnutí bylo (před všeobecným povstáním) nejvyšší formou boje na hlavní, domácí frontě. České partyzánské hnutí nebylo také z celkového hlediska — z hlediska důležitosti pro porážku fašismu — nijak bezvýznamné a mělo v závěrečných bojích Rudé armády svou funkci. To však není vše. Treba vidět, že partyzánský boj jediný dodával smysl českému hnutí odporu, že byl nejučel-

¹¹ V tomto smyslu o Štainerovi mluví práce *Čestmíra Amorta Partyzáni na Podbrdsku*, Praha 1958; ačkoli ani on sám, ani R 3 nemají pochopitelně s Podbrdskem nic společného, jsou záležitostí Vysočiny. Autor knihy dopustil se v tomto případě vážného omylu, za nějž bude právem kritizován.

nější formou, jíž mohl být veden odpor. Partyzánská forma boje byla také nejlepší obranou před gestapem; nejen že především znamenala účelnou ztrátu životů (tj. vyváženou ztrátami fašistů), ale v konkrétní situaci konce okupace také omezovala ztráty na nejmenší míru. Konečně zvláště na Vysočině znamenaly partyzánské jednotky hlavní sílu revolučního května — lze říci, že bez nich byl by český lid právě zejména v této oblasti v rozhodující chvíli téměř bezbranný. Poukázali jsme již na skutečnost, že úloha partyzánských jednotek nekončí 9. květnem. Je třeba zdůraznit, že vítězství KSČ v zápase o vedení v národně osvobozeném boji bylo základním předpokladem pro vznik lidové demokracie. V těch oblastech, kde vzniklo, nebo které ovlivňovalo partyzánské hnutí, bylo vítězství v boji o hegemonii vybojováno právě partyzánskými jednotkami. Jeví se tedy partyzánské hnutí jako síla, velmi důležitá pro samý vznik lidové demokracie. Kromě toho — a to zejména se týká Vysočiny — je historickou zásluhou partyzánských jednotek, že vnesly revoluční ideje mezi nejširší masy, učinily revoluci skutečně všennárodní záležitostí, zapojily do ní i poměrně zaostalé vrstvy. Protože pak samy partyzánské jednotky stály pevně za stranou, strhávaly za sebou i tyto masy. Tak se i ze zaostalých, dříve komunistickou agitací nedotčených oblastí stávaly právě komunistické bašty. Také to mělo i dosud má význam pro další vývoj celé země.

Jaký byl význam Vysočiny pro partyzánské hnutí? — Srovnáme-li místa seskoků organizačních jednotek hlavního štábu, vidíme, že jsou rozložena rovnoměrně po celém českém území. Z toho je možno usuzovat, že partyzánský hlavní štáb usiloval o vyvážené rozmístění organizačních jednotek a tedy také celého hnutí. Avšak všechny jednotky, kromě beskydských, se po příchodu do »Protektorátu« stáhly na Vysočinu (viz mapku 1.) Příčiny toho je zatím těžko určit; mohly být náhodné, vzniklé potřebou samotných jednotek, avšak mohly také spočívat ve změněné situaci národně demokratické revoluce po zatlačení slovenského povstání do hor. Ponechme však stranou příčiny a konstatujme pouze skutečnost: Vysočina, přesněji Chotěbořsko, Žďársko, Novoměstsko a Bystřicko, se staly opěrnou základnou několika partyzánských jednotek a uzlem, kde se proplétaly linky partyzánských spojů, ale také v té době jediným partyzánským krajem v nitru českých zemí. Kromě Vysočiny existovalo tehdy partyzánské hnutí v Beskydech a dosahovalo tam většího rozmachu než na Vysočině — podmínky k tomu byly dány přímým sousedstvím se Slovenskem, o něž se beskydský partyzánský kraj opíral. Avšak právě zeměpisná poloha Beskyd, výhodná pro organizační hnutí, znesnadňovala jejich využití jako ohniska boje pro celé české země. Právě proto nabýval na významu zcela samostatný partyzánský kraj na Vysočině, ležící ve středu českých zemí. Ten se stal baštou partyzánského hnutí v nitru »Protektorátu«. Zde se jednotky soustředily k obraně, k překonání nejhrošších počátečních potíží, zde se vytvořila předsunutá partyzánská základna. Odtud byly již v prosinci 1944 konány výpady až do podhůří Orlických hor, Polabí, středního

Posázaví i do jižních Čech. To je první charakteristický rys partyzánského hnutí na Vysočině.

Druhou stránku téže věci ukazuje situace partyzánského hnutí na jaře (od konce března) 1945. Partyzánské hnutí kolem horácké základny se plynule rozrůstalo, a to do té míry, že zde vyrostl nejrozsáhlejší český partyzánský kraj vůbec. Jednotlivé brigády posunovaly své základny dále od středu (viz mapku), hnutí se rozšířilo až k Orlickým horám, na západě téměř ke Kolínu, na východě až do východní části Boskovska, při čemž samotná jednotka působila až u Prostějova a na Olomoucku. Na jihozápadě opíral se o českomoravskou základnu svaz »Za Prahu — Táborité«, jenž rozšiřoval partyzánskou oblast až k jižní hranici »Protektorátu«, svými ilegálními spoji zasahoval pak až daleko na západ jižních Čech.

Již z těchto faktů vyplývá důležitost Vysočiny pro dějiny českého partyzánského hnutí. K tomu pak je třeba ještě si uvědomit, že partyzáni na Vysočině systematicky přetínali komunikační spoje mezi Čechami a Moravou, že českomoravský partyzánský kraj ležel přímo v ose kleští sovětských front, svírajících fašistická vojska v Čechách a měl i v tomto směru svůj význam. Potom je nutno dojít k závěru, že *Českomoravská vysočina* byla vedle Beskyd nejdůležitějším partyzánským krajem, že *má rozhodující význam pro dějiny celého českého partyzánského hnutí*. Zápasy, které tu v letech 1944—1945 probíhaly, mají význam pro dějiny celého národa, a to nejen v těchto letech.

Ze všeho, co bylo řečeno, je zřejmo, jak důležitá je práce, zaměřená k osvětlení dějin partyzánského hnutí na Vysočině. Z toho pak plyne, že dnešní stav bádání v tomto odvětví zdaleka neodpovídá jeho významu. Není potřebí rozebírat nynější situaci práce. Nebylo dosud vykonáno takřka nic. Příčiny toho jsou různé, a nelze popřít, že jedna z nich spočívá v poměrné obtížnosti a složitosti práce. Mnozí lidé jsou přesvědčeni, že tato obtížnost spočívá v »nedostatku pramenů«. Ve skutečnosti je tomu právě naopak: pramenů k dějinám partyzánského hnutí je tak ohromné množství, že není možno tuto masu zvládnout obvyklými způsoby, jimiž postupují historikové. Za prvé totiž jde často o prameny druhého řádu, které si vyžadují specifických postupů při kritice. Taková práce je časově velmi náročná a její výsledky svou velikostí někdy nepatrné. Tak je nutno velkou stavbu stavět často z malých kamínek. Za druhé materiály k dějinám partyzánského hnutí, pokud jsou vůbec nějak podchyceny, je nutno hledat v množství jednotlivých míst. Tak kdo by dnes chtěl napsat dějiny českomoravského partyzánského kraje, musel by cestovat po všech městech od Třebíče až do Dvora Králové, od Písku až k Olomouci. K tomu ještě navíc většina pramenů, zejména memoárového, je vůbec nepodchycena a nutno je teprve sbírat. A konečně za třetí právě povaha pramenů si vyžaduje znalost materiálu z mnoha různých míst — má-li historik vůbec mít možnost kriticky tento materiál hodnotit a získávat aspoň částečně souvislý obraz. A tu je vlastně ta příčina celkového špatného sta-

vu práce. Je-li historie partyzánského hnutí záležitostí několika málo jedinců, pak je práce nejenom zdouhavá, ale také velmi neproduktivní. Na druhé straně pak právě tento špatný stav práce vcelku způsobuje, že historikové v místech neprojevují zatím o partyzánské hnutí zájem. Ke své práci potřebovali by totiž totéž, co ostatní: znalost materiálu z jiných míst. I oni potřebují v první řadě podklady pro to, aby mohli provést kritiku svého materiálu, a i jim zůstanou po využití všeho místního materiálu značná bílá místa ve výsledném obraze. Navíc potřebují ještě pro svou práci celkovou orientaci ve všeobecných problémech partyzánského hnutí. Tu však nemohou získat, poněvadž ti, kteří by jim ji měli poskytnout, nic nepíší. A zase nepíší také proto, že ke své práci by potřebovali znát problémy z míst, a neznají je proto, že nic nepíší historikové a vlastivědní pracovníci z míst. Tak se uzavírá bludný kruh, který je nyní hlavní příčinou stagnace celé práce. K řešení této situace je možno přispět účastí vlastivědných pracovníků při zpracování historie partyzánského hnutí a vzájemnou spoluprací historiků z míst a z ústředí.

Jaké jsou předpoklady pro takovou spolupráci? Dokumentuje je jednak zájem historiků, zabývajících se přehlednější prací o místní materiál, jednak dotazy z místních zájemců ústředním historickým ústavům, nakladatelstvím apod. Takové dotazy žádají o informace o jiných pracovnících a celkovém stavu práce nebo o radu v některých všeobecných otázkách. V Jihlavském kraji bylo by možno tuto otázku snadno vyřešit. Organizátorem práce mohl by se stát Krajský vlastivědný ústav a publikační tribuna Vlastivědný sborník Vysočiny. Ústav by mohl navázat styk s těmi pracovníky, kteří se zabývají problémy partyzánského hnutí ústředně. Jejich pomoc by ovšem nemohla spočívat v nějakém »usměrňování« místních pracovníků, ale i v informacích o materiálu, jenž je pro pracovníka v místě prakticky nedostupný, o výsledcích práce v jiných oblastech apod. Historikové v místech, kteří by se zajímali o partyzánské hnutí, měli by se pak obracet přímo na Krajský vlastivědný ústav, především proto, aby zjistili, zdali se jejich zamýšleným tematem nezabývá už někdo jiný, aby se seznámili s jinými pracovníky, získali informace o materiálu apod. Výsledky detailní historické práce sloužily by potom opět jako podklady pro zpracování v širším měřítku. Tak by bylo možno snadno dosáhnout kontaktu mezi jednotlivými historiky partyzánského hnutí, síly jednotlivců by byly koordinovány, nedocházelo by např. k tomu, že jeden historik by s námahou objevoval to, co jiný zjistil třeba několik let předtím, na druhé straně by se stalo zřejmé, kde jsou bílá místa atd. Nezbytnou podmínkou pro vzájemnou spolupráci historiků by byla pomoc Vlastivědného sborníku Vysočiny. V minulosti, kdy nebylo dostatek vlastivědných časopisů, docházelo často k tomu, že místní pracovník, který neměl publikační možnosti a měl zájem na uplatnění svých poznatků, mohl postupovat pouze tak, že s výsledky svého vlastního bádání seznamoval pracovníky širšího zaměření, předával jim prostě výsledky své práce jako materiál.

Nyní vystoupí otázka, čím začít. Z toho, co jsme napsali o úloze Hlavního štábu, plyne závěr, že jednotky, které byly osou partyzánského boje, musí být také základem pro historickou práci. Těmto jednotkám především je třeba věnovat pozornost, při čemž je nejlépe držet se při práci jejich organizační struktury (tj. psát dějiny jednotlivých jednotek). Není únosné zpracovat jedním rázem například dějiny celého partyzánského hnutí v jednom okrese, jenž byl centrem hnutí (viz mapa 2). Je třeba samostatně sledovat jednotlivé jednotky, civilní partyzánské skupiny, podzemní sítě atd. Je možné, že jinak je tomu tam, kde působila převážně pouze jedna jednotka, avšak nejsnadnější přístup zajišťuje vždy právě zaměření na jednotku. V případě, že jde o jednotku manévrující (to bude ve většině případů), je nejlépe začít činností jednotky ve vymezeném rajonu nebo jejím podzemím či civilní partyzánskou skupinou v příslušné oblasti. K práci je třeba především využívat místní materiál — vzpomínky účastníků, písemný materiál u nich, letopisecké záznamy apod. Není snad potřeba připomínat, že ve všech těchto případech je potřeba postupovat kriticky a srovnávat.

Nyní si všimněme některých možných temat v jednotlivých okresech (viz mapku 2). V krajském městě existovalo partyzánské podzemí hned několika jednotek. Avšak tato otázka zatím nedozrála. Pracovník, který by se tím začal zabývat, narážel by na spoustu dosud nevyřešených problémů. Kromě toho bude práce v tomto bodě zvlášť složitá a proto bude také lépe přistoupit k ní až později, po získání jistých zkušeností a znalostí. — Velmi vděčným polem může být Havlíčkobrodsko. Část okresu byla zapojena na brigádu Mistra Jana Husa, aniž by tato brigáda sama přímo zde pobývala. Již tu je zajímavý námět: můžeme sledovat způsob spolupráce Brodských s vlastní jednotkou. Zajímavým tematem je rovněž brodská organizace KSČ a její spolupráce s partyzány. Konečně existovala přímo v okresním městě významná skupina partyzánského podzemí (Hlaváčova skupina) a kolem České Bělé civilní partyzánská skupina. Vedle toho byla na havlíčkobrodském okrese silná protipartyzánská činnost provokatérská. Všechny tyto otázky jsou důležité a vesměs neobjasněné. — Dobré podmínky pro práci bude mít Ledčsko. Zde půjde hlavně o 4 zcela oddělená temata. Přímo kolem Ledče, v Zahájí apod. půjde o pobyt organizační skupiny brigády Jana Koziny a Pluku gen. Svobody (Vasil Kiš) u Karla Pulce, o Pulcovu činnost, směřující k vytvoření partyzánské skupiny, a jeho smrt. Za druhé v okolí Melechova (Kouty, Koňkovice) setkáme se s partyzány »Za Prahu«, kteří zde seskočili, učinili první kroky a měli pak svůj opěrný bod. Za třetí byla na severu okresu jednotka Mistra Jana Husa a měla tam vybudovány svou základnu (kolem Třebětína), jejíž osudy jsou velmi dramatické. Konečně v týchž místech najdeme stopy proslulé jednotky »Zarevo« (Bohdaneč). — Také Humpolecko poskytuje dvě temata: seskok jednotky dr. Tyrše¹² a její ústup na východ — to je zatím zcela neznámá

¹² Snad u Bítětic.

věc — a opěrný bod Ivanova v Petrovicích. Na Pacovsku byla významná podzemní skupina Ivanova, stejně tak i na Pelhřimovsku. Množství různých dílčích temat skýtá Kamenicko, jeden z okresů s nejvíce rozšířeným hnutím. Za prvé půjde o činnost vlastní jednotky »Za Prahu« v tomto rajonu, dále o civilní partyzánskou skupinu kolem Krumvaldu, kolem N. Etyнку, boje o Mnich atd. Ivanov rovněž měl vybudovánu podzemní síť (resp. civilní partyzánskou skupinu) na rozhraní mezi nynějšími okresy Třešť a Dačice, v západní části. Na Třebíčsku, snad i jinde na jihu kraje měla působit partyzánská skupina dr. Hybeše, zatím zcela nerozřešený problém. Ve východní části kraje působilo několik částí velké »sovětské« brigády »Jermak«. ¹³ Práce v prostoru Velkého Meziříčí a Nového Města bude, jak jsme se již zmínili, zvlášť náročná, neboť problémy jsou zde komplikovány existencí R 3. Historik musí zkoumat nejen boj s fašisty, ale i zápas o vedení mezi Hlavním štábem a R 3. A ke všemu tu existovaly právě nižší složky R 3, které se postupně vymykaly z jejího vlivu a navazovaly na jednotky z východu. Zvlášť v této složité situaci bude nejpraktičtější orientovat se na jednotlivé jednotky, nejdříve na východní. U N. Města bude to zejména oddíl Jermak — Petrovskij, a z části brigáda dr. Tyrše (Labunskij). — Klasickou partyzánskou oblastí, centrem celého českomoravského partyzánského kraje byla severní část Žďárska. Zde se proplétaly linky spojení téměř všech partyzánských jednotek. Práce je tu tedy tím více možná právě jenom podle jednotek. V jižní části Žďárska byly dvě civilní partyzánské skupiny brigády Mistra Jana Husa, a to ve Žďáru (Jan Vejmělek) a v Přibyslavi. Obě měly vybudovány vlastní podzemní sítě v okolních obcích. Bylo by třeba věnovat i jim pozornost.

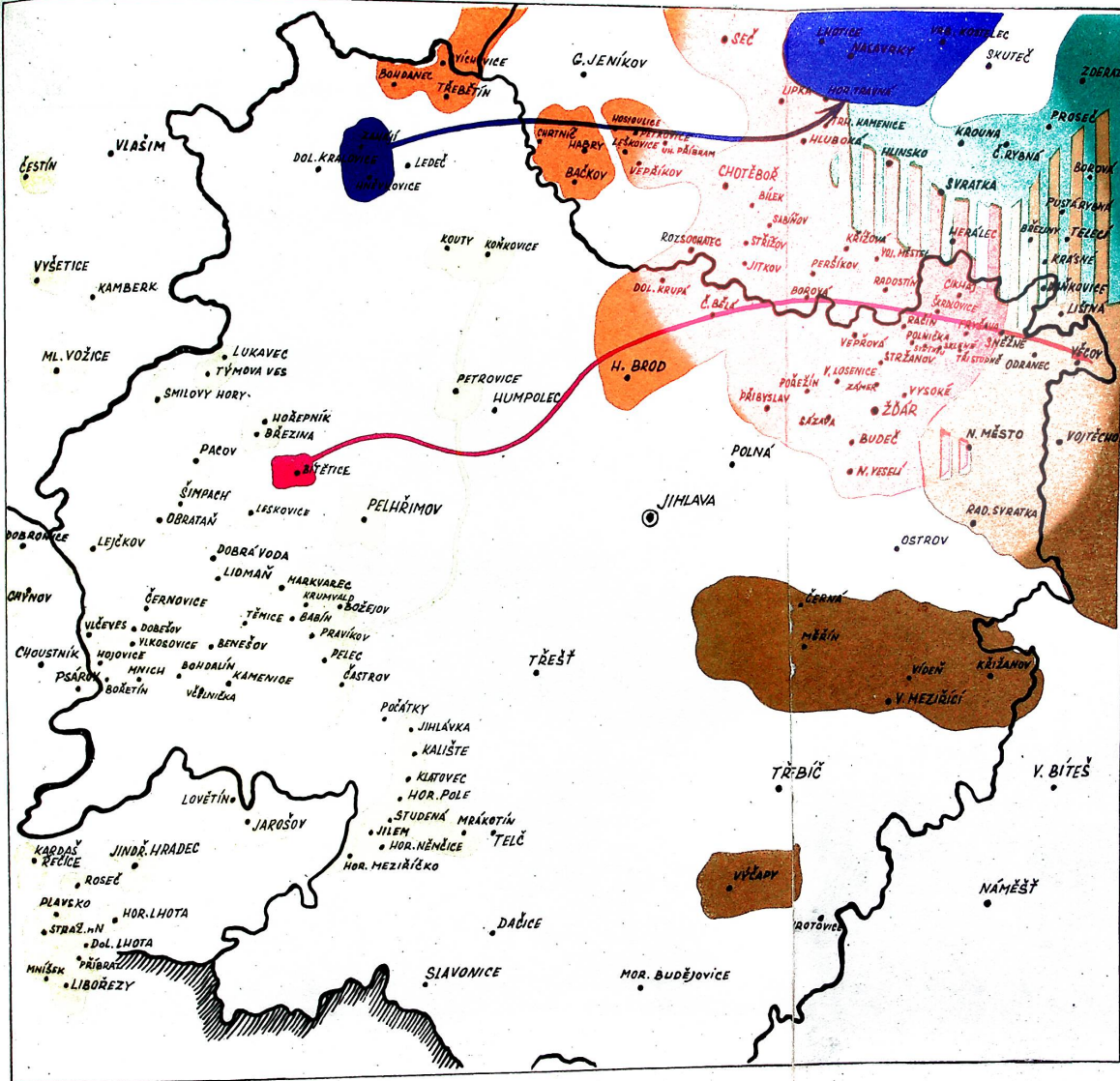
Účast regionálních pracovníků při řešení problémů národních dějin a široký rozmach práce o místních dějinách — to byla krásná tradice české historické vědy. Na ni je potřebí navázat právě v oblasti dějin partyzánského hnutí. Není pochyby o tom, že vlastivědní pracovníci pochopí důležitost své práce v tomto bodě a zaměří se na zkoumání problémů dějin partyzánského hnutí na Vysočině, už proto, že jde o jednu z největších revolučních tradic české národní historie.

Z Vojenského historického ústavu v Praze

¹³ Autor článku nezná podrobněji jednotku »Jermak« a neměl možnost poučit se o ní. Údaje o »Jermakovi« na mapce 2 jsou proto hrubým odhadem. Z téhož důvodu není možno podrobněji rozvést možná témata prací o »Jermakovi«. Půjde pravděpodobně o toto: skupina zajatců kolem Vídně (Birjukov), její zapojení na Jermaka, dále činnost oddílu Nowackého, pravděpod. kolem V. Meziříčí a Třebíče, eventuálně výpady oddílu Petrovského ze severovýchodu a Dmitrijeva z východu.

MAPKA 2.

STŘEDISKA HLAVNÍCH PARTYZÁNSKÝCH
JEDNOTEK NA JIHLAVSKU

- MISTR JAN HUS, JAN KOZINA,
ZÁŘE
- LUDVÍK SVOBODA
- STALIN A VPŘED
- JERMAK
- ZA PRAHU - TÁBORITÉ
- Dr. TYRŠ